

Sygn. akt II C 120/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR Agnieszka Kania-Zamorska

Protokolant: sekr. sąd. Marta Mądzelewska

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2020 roku, w Ł.

na rozprawie

sprawy z powództwa K. N. (1)

przeciwko K. N. (2)

o zachowek

1. oddała powództwo;

2. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanej;

3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Widzewa w Łodzi na rzecz adwokata A. B. (1) kwotę 2.952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu wraz z podatkiem od towarów i usług.

Sygn. akt II C 120/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 lutego 2018 roku K. N. (1) wniósł o zasądzenie od K. N. (2) kwoty 35.344 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem zachowku po ojcu W. N., zmarłym dnia 20 kwietnia 2017 roku. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że spadkodawca W. N. był ojcem powoda. Zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia, całość spadku po W. N. nabyła żona K. N. (2). Spadkodawca pozostawił żonę oraz czworo dzieci: powoda i trzy córki, którzy dochodziliby do dziedziczenia po W. N. w przypadku dziedziczenia ustawowego. Powód jest zatem osobą uprawnioną do zachowku. Powód wyjaśnił, że w skład spadku po W. N. wchodzi nieruchomość przy ul. (...) w Ł. o wartości 370.000 zł oraz samochód marki F. (...) o wartości 7.000 zł. Wskazał, że gdyby dziedziczył po ojcu jego udział w spadku wynosiłby $\frac{3}{16}$ części czyli 70.687,50 zł, a połowa z tej wartości to kwota 35.343,75 zł, której dochodzi niniejszym pozwem. Ponadto, powód wniósł o zwolnienie od kosztów postępowania i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

(pozew k.3-4)

Zarządzeniem z dnia 30 kwietnia 2018 roku, na podstawie art.130 § 2 k.p.c., zwrócono wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu z powodu nieuzupełnienia w terminie braku formalnego wniosku.

(zarządzenie k.1, dowód doręczenia k.23, zarządzenie k.25)

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2018 roku Sąd ustanowił dla pozwanej pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata.

(wniosek k.46 z załącznikami k.47-57, postanowienie k.59)

W odpowiedzi na pozew z dnia 12 lutego 2019 roku pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, a także o przyznanie od Skarbu Państwa zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, gdyż nie została zapłacona w całości ani w części przez pozwaną albo osoby jej najbliższe. W uzasadnieniu pełnomocnik pozwanej przyznał, że w skład spadku po W. N. wchodzi prawo własności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...). Zakwestionował jednak jej wartość, wskazując, że według informacji uzyskanych przez powódkę aktualna wartość nieruchomości oscyluje w granicach 250.000 zł. Wskazał, że budynek mieszkalny na nieruchomości został wzniesiony w czasie małżeństwa pozwanej i spadkodawcy z kredytu hipotecznego zaciągniętego przez W. N., a spłacanego przez pozwaną i spadkodawcę, a nakłady na spłatę kredytu i sfinansowanie wykończenia domu to w 1/2 części nakłady K. N. (2), które powinny zostać rozliczone przy ustalaniu wartości nieruchomości, czyli stanu czynnego spadku. Podniósł, że nakłady na nieruchomość w postaci prac remontowych na II piętrze budynku mieszkalnego w kwocie około 35.000 zł poniosła córka spadkodawcy A. B. (2). Podkreślił, że pozwana poniosła koszty pogrzebu spadkodawcy w łącznej kwocie 17.280 zł, otrzymując zasiłek pogrzebowy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 4.200 zł. Zaznaczył, że powód uzyskał w dniu 13 stycznia 1998 roku darowiznę od ojca w postaci samochodu marki Ż., która jednak nie podlega zaliczeniu, jako dokonana ponad 10 lat przed otwarciem spadku. Ponadto, powód będąc osobą dorosłą i posiadając własną rodzinę wielokrotnie otrzymywał od ojca na bieżące utrzymanie i inne wydatki kwoty pieniężne od 100 zł do kilku tysięcy złotych. Pełnomocnik pozwanej wskazał, że w okolicznościach niniejszej sprawy zachodzą podstawy do pozbawienia powoda całości zachowku na podstawie art.5 k.c. Wniósł o zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych w całości.

(odpowiedź na pozew k.65-70, pismo (...) k.62)

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2019 roku Sąd oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych w całości.

(postanowienie k.150-151)

Odpis odpowiedzi na pozew został doręczony powodowi wraz z pouczeniem w trybie art.206 § 2 k.p.c. i art.210 § 2¹ k.p.c. oraz zobowiązaniem do: złożenia pisma procesowego, w którym ustosunkuje się do twierdzeń zawartych w odpowiedzi na pozew w terminie 21 dni - pod rygorem zwrotu pisma oraz do zgłoszenia w terminie 21 dni wszelkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem ich pominięcia jako spóźnionych.

(zarządzenie k.151, dowód doręczenia k.161)

W piśmie z dnia 24 maja 2019 roku powód podtrzymał stanowisko przedstawione w pozwie. Zgłosił wniosek o przesłuchanie świadków A. N. oraz H. O.. Wskazał, że spora ilość materiałów budowlanych przeznaczonych na budowę domu przy ul. (...) w Ł. została zgromadzona w czasie małżeństwa spadkodawcy z jego matką, co wynika z treści wniosku o podział majątku wspólnego oraz że budowę domu w znacznej części finansowała matka W. Z. N., i z tego powodu skrupulatnie zapisywała w zeszycie wszelkie wydatki z tym związane. Podniósł, że z tych względów zgłaszane przez pozwaną nakłady na nieruchomość winny zostać pominięte lub być obliczane z dużą ostrożnością. Dodatkowo zarzucił, że pozwana w czasie małżeństwa z W. N. w większości nie pracowała i pozostawała na utrzymaniu męża. Zaprzeczył, aby samochód Ż. został mu darowany przez ojca. Podniósł, że ma wątpliwości czy umowa sprzedaży samochodu marki F. (...) została podpisana przez jego ojca. Podkreślił, że nie miał wpływu na koszty związane z pochówkiem i pogrzebem ojca i w związku z tym nie poczuwa się do ich pokrycia. Zaznaczył, że brak jest podstaw do pozbawienia go zachowku na podstawie art.5 k.c.

(pismo powoda k.152-153 v.)

Na rozprawie w dniu 24 stycznia 2020 roku powód potrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie. Wskazał, że nie przyznaje wartości nieruchomości przy ul. (...) w Ł. wskazanej przez pełnomocnika pozwanej, gdyż w jego ocenie wartość nieruchomości jest taka jak wskazano w pozwie lub wyższa. Pełnomocnik pozwanej wnosił oddalenie powództwa w całości.

(stanowisko powoda i pełnomocnika pozwanej – protokół rozprawy k.174)

W piśmie z dnia 20 kwietnia 2020 roku pełnomocnik pozwanej wskazał, że pozwany otrzymał od ojca darowizny pieniężne i samochód (...) w łącznej kwocie około 30.000 zł.

(pismo pełnomocnika pozwanej k.184-186 v.)

Na rozprawie w dniu 15 grudnia 2020 roku powód i pełnomocnik pozwanej podtrzymali dotychczasowe stanowisko w sprawie.

(stanowisko powoda k.213 i k.218, stanowisko pełnomocnika pozwanej k.213 i k.218)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. N. zmarł w dniu 20 kwietnia 2017 roku w Ł.. Pozostawił żonę K. N. (2) oraz czworo dzieci: syna K. N. (1) oraz córki: E. D., M. W. i A. B. (3). Powód jest synem spadkodawcy z pierwszego małżeństwa z H. z domu B., które zostało rozwiązane przez rozwód na mocy wyroku Sądu Powiatowego w Ł. z dnia 22 lutego 1974 roku.

W. N. zawarł związek małżeński z K. N. (2) w dniu 25 września 1976 roku.

(okoliczności bezsporne, także kserokopia aktu zgonu k.6, kserokopia wyroku k.71-72 i k.158-158 v.)

Na podstawie testamentu notarialnego z dnia 9 kwietnia 2014 roku spadek po W. N. nabyła w całości żona K. N. (2).

(dowód: kserokopia aktu poświadczenia dziedziczenia k.7-8, kserokopia testamentu k.73-75)

W. N. był właścicielem nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), o powierzchni 0,0540 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...), którą nabył na skutek podziału majątku wspólnego, na podstawie postanowienia Sądu Powiatowego w Ł. z dnia 21 sierpnia 1974 roku, wydanego w sprawie o sygnaturze akt V Ns I 582/74.

W ramach podziału majątku wspólnego, spadkodawcy przyznano także zgromadzone na nieruchomości materiały budowlane. Nie wystarczały one jednak na wzniesienie domu zgodnie z projektem.

(dowód: wydruk z elektronicznej księgi wieczystej k.10-27, kserokopia wniosku k.76-76 v., k.157-157 v., kserokopia aktu notarialnego k.159-160, przesłuchanie powoda – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.214-215, nagranie 00:09:17-00:29:59, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43)

W dniu 5 stycznia 1973 roku wydano na rzecz W. N. decyzję o pozwoleniu na budowę piętrowego budynku mieszkalnego na nieruchomości przy ul. (...) w Ł. zgodnie z zatwierdzonym projektem.

(dowód: kserokopia decyzji k.77-78, kserokopia projektu k.79-85)

W dniu 31 maja 1975 roku W. N. uzyskał promesę kredytową z (...) Oddziału w Ł., w której wskazano, że (...) Oddział w Ł. udzieli na jego rzecz kredytu w kwocie 150.000 zł na budowę domu jednorodzinnego w Ł. na nieruchomości przy ul. (...), stanowiącej w całości własność wnioskującego, na okres 30 lat. W treści promesy wskazano warunki uruchomienia kredytu, w tym w zakresie wymaganych przez bank zabezpieczeń kredytu. Następnie spadkodawca

zawarł z (...) Bankiem (...) umowę kredytu. Kredyt został spłacony w 1989 roku. Często raty kredytu spłacali rodzice K. N. (2), gdyż spadkodawcy i pozwanej brakowało środków finansowych na ten cel.

Środki uzyskane z kredytu zostały przeznaczone na zakup dalszych potrzebnych do budowy domu materiałów.

(dowód: kserokopia promesy k.86-87, kserokopia zawiadomienia k.89, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43)

W piśmie z dnia 5 listopada 1989 roku (...) Bank (...) III Oddział w Ł. poinformowała W. N., że w związku ze spłatą pożyczki przesyła zezwolenie na wykreślenie hipoteki w kwocie 150.000 zł. W dziale IV księgi wieczystej numer (...) prowadzonej dla nieruchomości przy ul. (...) w Ł. nadal wpisana jest hipoteka zwykła umowna na rzecz (...) I Oddziału w Ł. w kwocie 15 zł po denominacji.

(dowód: kserokopia zawiadomienia k.90, wydruk z elektronicznej księgi wieczystej k.10-27)

W. N. był właścicielem samochodu marki Ż., rok produkcji 1974, który nabył w dniu 28 kwietnia 1981 roku. W dniu 13 stycznia 1998 roku W. N. zawarł z K. N. (1) umowę, na mocy której spadkodawca darował powodowi samochód marki Ż.. K. N. (1) użytkował pojazd przez około 5 lat. Następnie, z uwagi na zły stan techniczny, samochód został zezłomowany.

(dowód: kserokopia umowy k.124, kserokopia protokołu zdawczo – odbiorczego k.200-200 v., zeznania świadka A. B. (3) – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.175-176v., nagranie 00:12:16 - 00:28:49, zeznania świadka M. W. – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.176-178, nagranie 00:30:37-00:53:36, zeznania świadka H. O. - protokół rozprawy z dnia 8 września 2020 roku k.208-209, nagranie 00:14:19-00:30:35, przesłuchanie powoda – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.214-215, nagranie 00:09:17-00:29:59, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43)

W. N. był właścicielem samochodu marki F. (...), rok produkcji 2010, o numerze rejestracyjnym (...). W dniu 9 kwietnia 2017 roku spadkodawca sprzedał ten samochód W. O. za cenę 10.000 zł. Uzyskaną ze sprzedaży samochodu kwotę 10.000 zł W. N. przeznaczył na spłatę pożyczki w kwocie 5.000 zł, jaką zaciągnął u męża A. J. S. na naprawę samochodu. Pozostałą kwotę 5.000 zł spadkodawca przekazał w częściach równych swoim wnuczkom: Z. W. i W. B..

(dowód: kserokopia umowy sprzedaży k.123, zeznania świadka A. B. (3) – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.175-176, nagranie 00:12:16 - 00:28:49, zeznania świadka M. W. – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.176-178, nagranie 00:30:37-00:53:36, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43)

W dacie śmierci spadkodawcy nieruchomość przy ul. (...) w Ł. była zabudowana murowanym, jednopiętrowym domem jednorodzinny oraz murowanym budynkiem gospodarczym. Budynek mieszkalny był otynkowany, lecz nieocieplony, miał drewniany dach kryty papą, posiadał plastikowe okna, ale jedno okno było stare drewniane. Był wyposażony w instalacje: wodno – kanalizacyjną, elektryczną oraz gazową. Posiadał lokalne centralne ogrzewanie. Budynek gospodarczy miał drewniany dach kryty papą, był otynkowany, lecz nieocieplony, posiadał drewniane okna z okresu jego budowy, tylko jedno okno było plastikowe. Nieruchomość była ogrodzona.

W dacie śmierci W. N. budynek mieszkalny i budynek gospodarczy wymagały remontu.

Od 2009 roku na pierwszym piętrze budynku mieszkalnego przy ul. (...) w Ł. zamieszkiwała i nadal zamieszkuje córka spadkodawcy A. B. (3) i jego wnuczka W. B.. A. B. (3) partycypowała w opłatach za media, nie uiszczala natomiast na rzecz rodziców czynszu w zamian za możliwość zamieszkiwania na nieruchomości.

A. B. (3) stopniowo wyremontowała zajmowane piętro budynku mieszkalnego. Prace remontowe wykonała za wiedzą i zgodą rodziców.

(dowód: zeznania świadka A. B. (3) – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.175-176, nagranie 00:12:16 - 00:28:49, zeznania świadka M. W. – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.176-178, nagranie 00:30:37-00:53:36, zeznania świadka A. S. protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.178-179, nagranie 00:55:15-01:07:29, przesłuchanie powoda – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.214-215, nagranie 00:09:17-00:29:59, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43, kserokopie faktur k.106-113, k.117, kserokopia umowy k.116, k.118-118 v.)

W. N. częściowo sfinansował synowi K. wesele z poprawinami na 80-100 osób, pokrywając koszty orkiestry oraz napojów i alkoholu, a także sfinansował uszycie dwóch garniturów ślubnych, na które przekazał matce powoda kwotę 3.500 starych złotych.

Ponadto, spadkodawca przekazywał synowi K. kwoty pieniężne na różne cele. Około 20 lat przed śmiercią ojca powód otrzymał od spadkodawcy kwotę 3.000 zł jako pomoc finansową w pokryciu kosztów komunii dzieci powoda. W. N. przekazał także synowi kwotę 5.000 zł, gdy powód miał zadłużenie w opłatach za energię elektryczną. W 1996 roku lub 1997 roku W. N. podarował także K. N. (1) kwotę 10.000 zł, które K. N. (2) dorabiając jako szwaczka odłożyła na remont domu. Spadkodawca zabrał te pieniądze żonie wbrew jej woli, czego świadkiem była M. W..

(dowód: zeznania świadka A. B. (3) – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.175-176, nagranie 00:12:16- 00:28:49, zeznania świadka M. W. – protokół rozprawy z dnia 24 stycznia 2020 roku k.176-178, nagranie 00:30:37-00:53:36, przesłuchanie powoda – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.214-215, nagranie 00:09:17-00:29:59, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43)

Koszty pochówku i pogrzebu W. N. w kwocie 7.190 zł, koszt konsolacji w kwocie 1.960 zł, koszt nagrobka w kwocie 6.600 zł, opłaty związane z budową nagrobka w łącznej kwocie 1.170 zł oraz opłatę za plac na cmentarzu w kwocie 360 zł poniosła żona K. N. (2) (łącznie 17.280 zł).

Pozwana otrzymała zasiłek pogrzebowy z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 4.200 zł.

(dowód: kserokopia faktury k.125, kserokopia rachunku k.126, kserokopia faktury k.127, kserokopie rachunków k.128-129, k.130, przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.215-216, nagranie 00:29:59-00:56:43; w zakresie wysokości zasiłku pogrzebowego okoliczność bezsporna)

W piśmie z dnia 21 września 2017 roku K. N. (1) wezwał K. N. (2) do zapłaty kwoty 35.343,75 zł w terminie 14 dni, tytułem zachowku po ojcu W. N..

W piśmie z dnia 4 października 2017 roku, stanowiącym odpowiedź na to wezwanie, pozwana zaproponowała powodowi spotkanie w celu wypracowania porozumienia, gdyż kwota żądanego zachowku jest znacznie zawyżona i nie uwzględnia rzeczywistej wartości masy spadkowej. Wskazała, że wartość nieruchomości jest znacznie niższa niż wskazana przez powoda, a od jej wartości nie odliczono nakładów poniesionych na nieruchomość przez K. N. (2) wraz ze spadkodawcą z majątku dorobkowego, ponadto, przy wyliczaniu zachowku nie uwzględniono darowizny na rzecz powoda samochodu dostawczego marki Ż.. Wyjaśniła, że w skład spadku nie wchodzi samochód marki F. (...), który został sprzedany przed śmiercią spadkodawcy.

(dowód: kserokopia pisma k.5-5 v., k.9)

W 2008 roku W. N. zachorował na nowotwór złośliwy prostaty. Dodatkowo cierpiał na cukrzycę, nadciśnienie tętnicze i nadwagę. W związku z nowotworem, przyjmował leki w zastrzykach podawane raz w miesiącu, w czasie prywatnych wizyt lekarskich. Miał założony cewnik. Wymagał pomocy w umyciu się, dotarciu taksówką do lekarza i na badania laboratoryjne, rozebraniu się do badania. W okresie choroby opiekę nad spadkodawcą sprawowała wyłącznie żona. Pozwana towarzyszyła W. N. w wizytach lekarskich i badaniach, kupowała niezbędne leki. K. N. (2) nie prosiła powoda o pomoc w opiece nad mężem. K. N. (1) nie wiedział, że ojciec cierpi na chorobę nowotworową, miał jedynie wiedzę,

że spadkodawca ma problemy z prostatą. Nawet w czasie choroby W. N. odwiedzał syna K.. W okresie ostatnich 10 lat życia ojca, powód odwiedzał spadkodawcę około raz w miesiącu, a zimą rzadziej. Kiedy przychodził do ojca a ten spał, pozwana nie wpuszczała powoda na posesję.

Relacje powoda z nową rodziną ojca nigdy nie były dobre. Powód zapraszał do siebie samego ojca bez pozwanej i córek ojca ze związku z pozwaną.

(dowód: przesłuchanie pozwanej – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.217, nagranie 00:58:41-01:14:41, przesłuchanie powoda – protokół rozprawy z dnia 15 grudnia 2020 roku k.218, nagranie 01:14:44-01:19:57)

Ustalenia faktyczne w przedmiotowej sprawie Sąd oparł na dokumentach i ich kserokopiach (stosując w tym względzie art.308 k.p.c.), zeznaniach świadków M. W., A. B. (3), H. O. i w znacznej części na przesłuchaniu stron.

Dokonując ustaleń faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, Sąd pominął umowę dotyczącą zachowku zawartą pomiędzy pozwaną i E. D. (k.131-132), gdyż pozostawała ona bez znaczenia dla rozstrzygnięcia. Z tych samych przyczyn, Sąd nie uwzględnił kserokopii umowy darowizny z dnia 10 listopada 1964 roku (k.154) oraz umowy przeniesienia udziału w nieruchomości z dnia 14 lutego 1970 roku (k.155-156).

Sąd pominął również złożone do akt sprawy kserokopie rachunków k.99-104, k.105, k.119-129, gdyż z ich treści nie wynika, kto dokonał zakupu objętych nimi materiałów. Natomiast, fakt nabycia takich produktów jak baterie alkaliczne czy butelka filtrująca D. (vide kserokopia rachunku k.102) pozostaje bez jakiegokolwiek znaczenia dla wyrokowania. Podobnie jak zakup zamrażarki przez A. B. (3), który nie stanowi nakładu na nieruchomość.

Pominięto także kserokopie notatek z zeszytu zatytułowanego „N. Z. wszystkie Rachunki” (k.91-96). Z ich treści nie wynika bowiem ani jakiej nieruchomości dotyczą ani kiedy i kto zakupił wskazane w nich materiały budowlane.

Ustalając stan faktyczny będący podstawą wyrokowania, Sąd nie uwzględnił także dokumentów dotyczących zatrudnienia pozwanej w okresie małżeństwa ze spadkodawcą (k.187 -199), jako pozostających bez znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Na rozprawie w dniu 24 stycznia 2020 roku, na podstawie art.235 z indeksem 2 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął wniosek pełnomocnika pozwanej o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. B. (3), M. W., A. S. na okoliczność: nakładów na nieruchomość spadkową czynionych przez małżonków N., nakładów na nieruchomość spadkową czynionych przez A. B. (3), aktualnego stanu nieruchomości oraz konieczności dalszych remontów. Czynienie ustaleń faktycznych w tym zakresie było bezprzedmiotowe wobec braku wniosków dowodowych stron mających na celu ustalenie wartości nieruchomości przy ul. (...) w Ł. według stanu na dzień otwarcia spadku i cen aktualnych oraz braku wniosków dowodowych mających na celu ustalenie wartości nakładów poczynionych z majątku wspólnego W. N. i K. N. (2) i nakładów poczynionych przez A. B. (3). Powód, pomimo kwestionowania wartości nieruchomości przez pozwaną, nie zgłosił bowiem wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości na okoliczność wartości nieruchomości przy ul. (...) w Ł. według stanu na dzień otwarcia spadku i cen aktualnych. Z kolei, pełnomocnik pozwanej, choć w odpowiedzi na pozew sygnalizował możliwość zgłoszenia dalszych wniosków dowodowych, w tym dotyczących wyceny nakładów dokonanych na nieruchomość przez małżonków W. N. i K. N. (2) oraz A. B. (3), a w piśmie z dnia 20 kwietnia 2020 roku wskazywał, że przy wycenie nieruchomości przy ul. (...) w Ł. winny zostać wycenione owe nakłady, nie zgłosił wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości na te okoliczności. Natomiast, kwestia aktualnego stanu nieruchomości przy ul. (...) w Ł. i konieczności ewentualnych remontów pozostaje bez znaczenia dla wyrokowania. Albowiem, w procesie o zachówek stan składników majątku spadkowego ustala się na dzień otwarcia spadku. Z tego względu, Sąd nie uwzględnił także faktur dotyczących wymiany stolarki okiennej i nabycia materiałów remontowych przez pozwaną po śmierci spadkodawcy (k.121-122).

Na rozprawie w dniu 24 stycznia 2020 roku, na podstawie art.235 z indeksem 2 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A. N. i H. O. na okoliczność: składników majątku wspólnego H. O. i W. N. i sposobu jego podziału po rozwodzie, dokonania darowizny i sposobu jej wydatkowania przez H.

i E. N., środków na zakup nieruchomości przy ul. (...) w Ł., finansowania budowy domu przy ul. (...) w Ł. przez matkę wnioskodawcy i ustanowienia na jej rzecz dożywocia na części budynku. Okoliczności te pozostają bowiem bez znaczenia dla rozstrzygnięcia. W procesie o zachówek znaczenie ma bowiem stan majątku spadkodawcy w dacie jego śmierci.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd nie dał wiary powodowi, iż spadkodawca przekazał mu na spłatę zadłużenia za energię elektryczną jedynie kwotę 2.500 zł. Albowiem, z zeznań świadka M. W. oraz przesłuchania pozwanej wynika, że była to kwota 5.000 zł.

Natomiast, Sąd uznał za nieudowodnioną okoliczność, iż w okresie ostatnich 10-lat przed śmiercią spadkodawcy powód otrzymał od ojca darowizny we wskazywanej przez pozwaną łącznej kwocie aż 30.000 zł. Powód zaprzeczył, aby darowizny takiej kwoty miały miejsce, choć jednocześnie nie kwestionował, aby ojciec partycypował w pokryciu kosztów jego wesela, przekazał mu pieniądze na pokrycie zadłużenia za energię elektryczną, czy pokrycie kosztów komunii jego dzieci. Natomiast, świadkowie M. W. ani A. B. (3) nie miały wiedzy na temat tego kiedy i jakie kwoty ich ojciec przekazywał powodowi, nie były świadkami przekazywania pieniędzy. Posiadały jedynie ogólną wiedzę, że takie sytuacje miały miejsce, gdyż wywoływały kłótnie spadkodawcy i pozwanej. M. W. słyszała także czasem od ojca, że dał pieniądze synowi K.. Była natomiast świadkiem zabrania pozwanej kwoty 10.000 zł przez spadkodawcę, który oświadczył, że są to pieniądze dla powoda.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powód K. N. (1) żądał zasądzenia od pozwanej K. N. (2) kwoty 35.344 zł tytułem zachowku po ojcu W. N. wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Przyznała, że w skład spadku po W. N. wchodzi prawo własności nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), zakwestionowała jednak jej wartość wskazaną przez powoda. Podniosła, że budynek mieszkalny na nieruchomości został wzniesiony w czasie małżeństwa pozwanej i spadkodawcy z kredytu hipotecznego zaciągniętego przez W. N., a spłacanego przez pozwaną i spadkodawcę, a nakłady na spłatę kredytu i sfinansowanie wykończenia domu to w 1/2 części nakłady K. N. (2), które powinny zostać rozliczone przy ustalaniu wartości nieruchomości. Wskazała, że nakłady na nieruchomość w postaci prac remontowych na II piętrze budynku mieszkalnego w kwocie około 35.000 zł poniosła córka spadkodawcy A. B. (3). Dodatkowo zgłosiła do rozliczenia koszty pogrzebu spadkodawcy w łącznej kwocie 17.280 zł. Zaznaczyła, że powód uzyskał w dniu 13 stycznia 1998 roku darowiznę od ojca w postaci samochodu marki Ż. oraz że będąc osobą dorosłą i posiadając własną rodzinę wielokrotnie otrzymywał od ojca na bieżące utrzymanie i inne wydatki kwoty pieniężne od 100 zł do kilku tysięcy złotych, co dało łącznie kwotę 30.000 zł. Podniosła, że w okolicznościach niniejszej sprawy zachodzą podstawy do pozbawienia powoda całości zachowku na podstawie art.5 k.c.

Zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawnionym jest trwale niezdolny do pracy albo, jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału.

Powołany przepis określa wąski krąg osób potencjalnie uprawnionych do zachowku, uzależniając dodatkowo powstanie ich roszczenia od tego, by w konkretnym stanie faktycznym były one powołane do spadku z ustawy. Jeżeli ustalono, że osoby takie są uprawnione do zachowku, dalszej ocenie podlega czy w drodze spadkobrania otrzymały one cały należny im zachówek. Jeżeli nie, wówczas przysługuje im roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku, a jeżeli w wyniku dziedziczenia, zapisu czy darowizny uzyskały korzyść mniejszą niż należny im zachówek, przysługuje im roszczenie o uzupełnienie sumy potrzebnej do pokrycia zachowku. W pierwszej kolejności roszczenie o zachówek kierowane jest przeciwko spadkobiercom.

W. N. pozostawił żonę K. N. (2), którą w testamencie notarialnym z dnia 9 kwietnia 2014 roku ustanowił swoim jedynym spadkobiercą oraz czworo dzieci – córki: E. D., M. W., A. B. (3) i syna K. N. (1). Pozwana była zatem legitymowana biernie w niniejszym procesie. Natomiast, powód był legitymowany czynnie, bowiem w przypadku dziedziczenia ustawowego dochodziłby do dziedziczenia po W. N..

Skoro powód był legitymowany do wystąpienia z żądaniem zachowku należało przejść do rozważenia wysokości należnego mu zachowku.

Określenie wartości zachowku wymaga ustalenia: wielkości udziału spadkowego, jaki przypadałby osobie uprawnionej do zachowku na podstawie ustawy, rodzaju ułamka, o którym stanowi art. 991 § 1 k.c., wartości spadku według stanu z dnia jego otwarcia i cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku oraz ewentualnie wartości zaliczanej darowizny według stanu z chwili jej dokonania i cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku (tak między innymi Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 26 marca 1985 roku, III CZP 75/84, OSNCP 1985 rok, nr 10).

O wysokości zachowku decydują, zatem dwa czynniki: kwalifikacje osobiste uprawnionego (jego małoletniość lub trwała niezdolność do pracy) oraz wartość udziału spadkowego, który by mu przypadał przy dziedziczeniu ustawowym. Pierwszą czynnością podejmowaną w celu obliczenia zachowku jest ustalenie wartości spadku. Chodzi o czystą wartość spadku (por. Elżbieta Skowrońska-Bocian, „Komentarz do kodeksu cywilnego” 2008 rok, s. 182, pkt 1; Adam Szpunar, „Uwagi o obliczaniu wysokości zachowku”, s. 14). Przy obliczaniu substratu zachowku bierze się pod uwagę wszystkie prawa majątkowe należące do spadku według ich stanu w chwili otwarcia spadku. W przypadku wierzytelności nie uwzględnia się w związku z tym narosłych od tej daty odsetek (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1997 roku, I CKU 30/97, OSNC 1997 rok, Nr 10, poz. 149; zgodnie z art. 207 k.c. w związku z art. 1035 k.c., przypadają one spadkobiercom w stosunku do wielkości udziałów). Przedmiotów nabytych po otwarciu spadku przez spadkobierców zarządzających spadkiem również nie bierze się pod uwagę. Przy określaniu wartości stanu czystego spadku, od aktywów należy odjąć pasywa istniejące w chwili otwarcia spadku, łącznie z zobowiązaniami podatkowymi (por. Adam Szpunar, „Uwagi o obliczaniu wysokości zachowku”, s. 23 i 24).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2004 roku (II CK 444/02, OSP 2007 rok, Nr 4, poz. 51, s. 301), podsumował, iż obliczając zachówek, przeprowadza się następujące operacje: ułamek określający udział spadkowy, stanowiący podstawę do obliczenia zachowku (ustalony na podstawie art. 931 k.c. i nast. i skorygowany stosownie do art. 992 k.c.), mnoży się przez dwie trzecie lub jedną drugą (w zależności od kwalifikacji personalnych uprawnionego określonych w art. 991 § 1 k.c.), uzyskany zaś w ten sposób ułamek mnoży się przez wartość substratu zachowku (tę zaś ustala się stosownie do postanowień art. 993-995 k.c.).

K. N. (1) w chwili otwarcia spadku po W. N. był osobą pełnoletnią. Powód nie wykazał, aby miała orzeczoną trwałą niezdolność do pracy. Zgodnie z ustawą do spadku po W. N. powołani byli żona oraz czworo dzieci. W tej sytuacji, w przypadku dziedziczenia ustawowego, żona dziedziczyłaby spadek w 4/16 części, a każde z dzieci po 3/16 części. A zatem, w przypadku powoda ułamek, obliczony zgodnie z art. 991 § 1 k.c., wynosi 3/32 substratu zachowku.

Określając wartość spadku należy brać pod uwagę jego stan z chwili śmierci spadkodawcy i cen z daty orzekania o zachowku.

Z ustaleń poczynionych w tej sprawie wynika, że jednym składnikiem majątku spadkowego była nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...). Powód twierdził wprawdzie, że zmarły pozostawił również samochód F. (...). Jednakże, jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego w postaci umowy sprzedaży samochodu oraz zeznań świadków, samochód ten został sprzedany przez W. N. w dniu 9 kwietnia 2017 roku. Natomiast, uzyskane ze sprzedaży pieniądze w kwocie 10.000 zł zostały przez spadkodawcę przeznaczone na spłatę pożyczki w kwocie 5.000 zł zaciągniętej na pokrycie kosztów naprawy tego pojazdu, a kwota 5.000 zł została подарowana wnuczkom. W rezultacie, w dacie śmierci W. N. pieniądze te nie wchodziły już w skład jego majątku. Powód wskazywał, iż budzi wątpliwość, czy to spadkodawca, który zmarł w dniu 20 kwietnia 2017 roku, podpisał umowę sprzedaży samochodu. Jednakże, nie przedstawił w tym zakresie żadnych dowodów, a to na nim spoczywał w tym zakresie ciężar udowodnienia.

Pozwana kwestionowała wartość nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł.. Wskazała, że zgodnie z posiadanymi przez nią informacjami aktualna wartość nieruchomości, przy uwzględnieniu jej aktualnego stanu wymagającego remontów, oscyluje w granicach 250.000 zł. K. N. (2) nie podała jednak jaka jest w jej ocenie konkretna wartość tej nieruchomości według jej stanu na dzień otwarcia spadku. Powód twierdził, że wartość nieruchomości jest taka jak wskazał w pozwie lub wyższa. Strony nie wskazały niespornej wartości nieruchomości, która mogłaby stanowić podstawę wyliczenia czystej wartości spadku. Natomiast, K. N. (1) nie zgłosił wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości celem ustalenia wartości rynkowej owej nieruchomości, choć wraz z odpisem odpowiedzi na pozew doręczono powodowi pouczenie w trybie art.206 § 2 k.p.c. i art.210 § 2¹ k.p.c. oraz zobowiązanie do złożenia pisma procesowego, w którym ustosunkuje się do twierdzeń zawartych w odpowiedzi na pozew w terminie 21 dni - pod rygorem zwrotu pisma oraz do zgłoszenia w terminie 21 dni wszelkich twierdzeń, zarzutów i dowodów pod rygorem ich pominięcia jako spóźnionych.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie. Natomiast, stosownie do treści przepisu art. 232 k.p.c., to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W procesie kontradyktoryjnym sąd nie zbiera samodzielnie materiału dowodowego, ani nie nakazuje z urzędu uzupełniania lub powtarzania postępowania dowodowego. Zaś, przewidziane w art. 232 k.p.c. uprawnienie sądu dopuszczenia z urzędu dowodu niewskazanego przez strony ma charakter wyjątkowy. Albowiem, na gruncie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w brzmieniu zmienionym ustawą z dnia 1 marca 1996 roku o zmianie kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art.6 k.c.). Przy czym, jak wskazuje się w orzecznictwie, obowiązki procesowe wynikające z art.6 k.c. w związku z art.232 k.p.c. obciążają stronę niezależnie od tego, czy korzysta ona z profesjonalnego zastępstwa procesowego, czy też działa w procesie samodzielnie (tak między innymi Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 18 lipca 2018 roku, I ACa 1688/17, opubl. L.). W sytuacji nieudowodnienia przez stronę faktu, z którego wywodzi skutki prawne, Sąd orzeka na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar udowodnienia owego faktu (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 kwietnia 2019 roku, V CSK 486/18, opubl. L.). Natomiast, zachowana w art. 232 zd. 2 k.p.c. możliwość dopuszczenia przez sąd dowodu z urzędu stanowi jedynie wspierające uprawnienie sądu. Może być ono wykorzystywane tylko w szczególnie wyjątkowych sytuacjach. Nie może zaś prowadzić do zastępowania stron w spełnianiu ich obowiązków. Takie działanie sądu z urzędu może być zawsze odbierane jako naruszenie prawa do bezstronnego sądu i odpowiadającego mu obowiązku przestrzegania zasady równego traktowania stron, wpływających z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji (tak między innymi Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 marca 1998 roku, II CKN 656/97, opubl. OSNC 1998 rok, zeszyt 12, poz.208, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, opubl. OSNC 1997 rok, nr 6-7, poz.76, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 27 listopada 1996 roku, III AUa 26/96, opubl. Apel.-Lub. 1997 rok, nr 1, poz.4, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 19 maja 2000 roku, III CZP 4/00, opubl. OSNC 2000 rok, nr 11, poz. 195, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 grudnia 2000 roku, V CKN 175/00, opubl. OSP 2001 rok, nr 7-8, poz.116).

Podkreślić przy tym należy, że dowodzenie własnych twierdzeń nie jest obowiązkiem strony ani materialnoprawnym, ani procesowym, a tylko spoczywającym na niej ciężarem procesowym i w konsekwencji sąd nie może nakazać, czy zobowiązać strony do przeprowadzenia dowodu i tylko od woli strony zależy, jakie dowody sąd będzie prowadził. Jeżeli strona uważa, że do udowodnienia jej twierdzeń wystarczy określony dowód i dlatego nie przytacza innych

dowodów, to jej błąd nie jest usprawiedliwiony, sama ponosi winę niezgłoszenia dalszych dowodów i nie może zarzucać nieuzasadnionego uniemożliwienia wykazania jej praw.

W sprawie o zachówek rolą powoda jest wykazanie składu i wartości majątku spadkowego według stanu z daty otwarcia spadku, a cen z daty orzekania, tak aby Sąd dysponował materiałem dowodowym pozwalającym na ustalenie składu i wartości spadku, a także stanu czynnego spadku. Natomiast, jak przyjmuje się w orzecznictwie, w sprawie o zachówek rolą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (tak między innymi Sąd Okręgowy dla Warszawy – Pragi w Warszawie w wyroku z dnia 6 listopada 2019 roku, I C 5/17, opubl. L.).

W niniejszej sprawie, nie ulega wątpliwości, że powołanie dowodów na wykazanie zasadności roszczenia i jego wysokości obciążało powoda już w pozwie. Powód powinien był w pozwie nie tylko jasno wykazać czego się domaga, ale też powołać dowody na wykazanie zasadności swojego żądania, w tym wnioszek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości na wypadek kwestionowania jej wartości przez pozwaną. Zwłaszcza, że pozwana już na etapie przedsądowym, w odpowiedzi na wezwanie do zapłaty zachowku, kwestionowała wskazaną przez powoda wartość nieruchomości przy ul. (...) w Ł.. Albowiem, zawsze zachodzi obiektywna potrzeba powołania w pozwie dowodów na wykazanie zasadności swoich roszczeń w zakresie żądanej ochrony prawnej. Powód do zamknięcia rozprawy nie zgłosił wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Kodeks postępowania cywilnego daje wprawdzie stronom możliwość przedstawienia nowych dowodów w postępowaniu odwoławczym (art. 381 k.p.c.). Możliwość ta jest jednak obostrzona określonymi warunkami - potrzeba powołania się na dany dowód musi się ujawnić już po zakończeniu postępowania przed Sądem pierwszej instancji - przy czym strona nie może skutecznie żądać ponowienia lub uzupełnienia dowodu w postępowaniu apelacyjnym jedynie dlatego, że spodziewała się korzystnej dla siebie oceny określonego dowodu przez Sąd pierwszej instancji (por. wyrok Sądu N. z dnia 10 lipca 2003 roku, I CKN 503/01, LEX nr 121700; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1999 roku, I PKN 640/98, OSNP 2000/10/389).

Konkludując, wobec nieudowodnienia przez powoda wartości nieruchomości przy ul. (...) w Ł. według stanu na dzień otwarcia spadku, a cen aktualnych, Sąd nie dysponował materiałem pozwalającym na ustalenie czystej wartości spadku i substratu oraz podstawą do obliczenia należnego powodowi zachowku.

W konsekwencji, powództwo podlegało oddaleniu w całości jako nieudowodnione co do wysokości.

W tej sytuacji, jedynie dla porządku wskazać należy, iż od ustalonej we wskazany powyżej sposób wartości nieruchomości odjęciu podlegały wszelkie długi spadkowe, w tym koszty pogrzebu spadkodawcy, czy wierzytelności osób trzecich w stosunku do spadkodawcy, w tym wierzytelność A. B. (3) z tytułu poczynionych na nieruchomość nakładów oraz nakłady dokonane na nieruchomość stanowiącą majątek osobisty spadkodawcy z majątku wspólnego W. N. i K. N. (2) w postaci wybudowania budynku mieszkalnego oraz spłaty kredytu zaciągniętego na jego budowę. Wysokość kosztów pochówku, pogrzebu oraz postawienia nagrobka spadkodawcy wynika ze złożonych do akt sprawy dokumentów i opiewa na łączną kwotę 17.280 zł, którą należało pomniejszyć o pobrany przez pozwaną zasiłek pogrzebowy w kwocie 4.200 zł. Natomiast, jak wskazano powyżej, brak wniosków dowodowych dotyczących wyceny nieruchomości przy ul. (...) w Ł. oraz wyceny nakładów dokonanych na przedmiotową nieruchomość przez małżonków W. N. i K. N. (2) oraz A. B. (3), powodował, że bezprzedmiotowe było dokonywanie ustaleń faktycznych dotyczących zakresu owych nakładów. Jednocześnie, zrozumiałym jest, iż pełnomocnik pozwanej, wobec braku wniosku powoda o powołanie biegłego do spraw wyceny nieruchomości na okoliczność wartości nieruchomości przy ul. (...) w Ł., nie zgłosił ostatecznie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nakładów dokonanych przez małżonków W. N. i K. N. (2) oraz A. B. (3). Albowiem, prowadzenie postępowania dowodowego w tym zakresie, wobec nieudowodnienia wartości spadku, było zbędne i wiązało się z niepotrzebnymi kosztami.

Stosownie do przepisu art.993 k.c., przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne

dokonane przez spadkodawcę. Przy ustalaniu prawa do zachowku dolicza się do spadku darowizny uczynione przez spadkodawcę, z pewnymi wyjątkami. Doliczeniu do spadku nie podlegają drobne darowizny zwyczajowo przyjęte w danych stosunkach. Z zasady więc chodzi o darowizny o niewielkiej wartości wręczane z różnych okazji, przy czym dokonywanie oceny powinno odbywać się przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej stron umowy darowizny (art. 994 § 1 k.c.). Doliczeniu nie podlegają także darowizny na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku dokonane przed więcej niż dziesięcioma laty, licząc wstecz od otwarcia spadku (art. 994 § 1 k.c.). Przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie dolicza się do spadku darowizn uczynionych przez spadkodawcę w czasie, kiedy nie miał zstępnych. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy darowizna została uczyniona na mniej niż 300 dni przed urodzeniem się zstępnego (art. 994 § 2 k.c.). Przy zaliczaniu na poczet zachowku nie ma znaczenia przedmiot darowizny i cel, w jakim została ona dokonana (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2011 roku, III CZP 136/10, Lex nr 844761).

Powód jest uprawnionym do zachowku, a jak już wspomniano powyżej darowizny uczynione na rzecz spadkobierców oraz osób uprawnionych do zachowku są doliczane do spadku bez względu na czas ich dokonania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 czerwca 2004 roku, I ACa 285/04, OSAB 2004 rok, nr 3, poz. 3; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 listopada 1996 roku, I ACr 308/96, OSA 1997 rok, nr 11-12, poz. 68). A zatem, doliczeniu do spadku podlegały wszystkie darowizny dokonane przez W. N. na rzecz syna K. N. (1), za wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo przyjętych, w tym darowizna samochodu marki Ż., której wartość nie została jednak ustalona wobec braku wniosków dowodowych w tym zakresie. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, spadkodawca dokonał na rzecz syna ustalonych powyżej darowizn pieniężnych w kwocie co najmniej 18.000 zł. Jednakże, wobec nieudowodnienia wartości spadku, nie jest możliwe doliczenie do spadku owych darowizn, a następnie zaliczenie ich na poczet należnego powodowi zachowku zgodnie z art. 991 § 2 k.c.

Skoro powód nie udowodnił wysokości należnego mu zachowku, co skutkowało oddaleniem powództwa, nie zachodziła potrzeba odnoszenia się do podnoszonego przez pozwaną zarzutu sprzeczności dochodzonego pozwem roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

Powód przegrał proces w całości. A zatem, zgodnie z unormowaną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu winien zwrócić na rzecz pozwanej koszty wynagrodzenia jej pełnomocnika z urzędu. Jednakże, o kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd miał na względzie charakter roszczenia dochodzonego pozwem oraz okoliczność, że wytaczając powództwo K. N. (1) był z pewnością przeświadczony o zasadności swego roszczenia, zwłaszcza że pozwana na etapie przedsądowym nie kwestionowała jego żądanie zachowku co do zasady, a jedynie co do wysokości.

W konsekwencji, na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze oraz § 2 w związku z § 4 ust. 3 oraz § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 rok, poz. 1714 ze zm.), Sąd przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Widzewa w Łodzi na rzecz adwokata A. B. (1) kwotę 2.952 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, wraz z podatkiem od towarów i usług.